Це ще раз підтверджує необхідність оптимізації бюджетних видатків на соціальний захист пенсіонерів, для чого слід переглянути державні соціальні стандарти, пільги, соціальні та компенсаційні виплати, інші форми і види соціального захисту пенсіонерів, забезпечити їх поступовий перехід в умовні грошові трансфери або соціальні послуги. Не менш важливим є встановлення паритету у видатках державного та місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів. При цьому місцевій владі потрібно надати більше повноважень у сфері визначення пріоритетів соціального розвитку, планування і розпорядження бюджетних коштів на соціальний захист пенсіонерів.

Загалом же основою системи соціального захисту пенсіонерів на місцях мають бути субвенції для здійснення програм соціального захисту (пільги та житлові субсидії на придбання твердого палива і скрапленого газу, оплату електроенергії та житлово-комунальних послуг, пільги з послуг зв'язку й інші). Держава повинна бути зацікавлена, щоб фінансування заходів соціального характеру відбувалося адресно у належному обсязі та якості в усіх регіонах, виступаючи „контролером" витрачання даних субвенцій. Щоправда, надмірний вплив трансфертів не має ставити місцеву владу в пряму залежність від центральних органів державного управління.

Впровадження даних заходів дасть змогу якісно змінити надання соціально-побутових послуг одиноким літнім людям, проведення соціально-оздоровчих заходів, надання малозабезпеченим особам старше працездатного віку грошової та натуральної допомоги. Незважаючи на те, що в Україні вже зроблено низку виважених кроків, направлених на досягнення головної мети реформи соціального захисту пенсіонерів, говорити про дедлайн при реальній оцінці часу поки що зарано. Її реалізацію необхідно спрямувати на роботу з випередженням, розраховуючи та передбачаючи результати від використання впроваджених інструментів державної політики соціального захисту пенсіонерів.

Список літератури:

1. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: реальний стан та перспективи реформування. – К.: Центр громадської експертизи, 2009. – 140 с.

Тетяна ПИСЬМЕННА

Тернопільський національний економічний університет

СИСТЕМА МЕТОДІВ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарська діяльність підприємств знаходиться під впливом усезростаючої кількості різного роду ризиків. За таких обставин суб'єкти господарювання повинні бути пильними та здійснювати заходи з управління ризиками, в тому числі прогнозувати настання ризикових подій і діяти в напрямку зниження ступеня ризику. В арсеналі підприємств міститься велика кількість методів і способів нейтралізації ризиків, застосування яких може забезпечувати уникнення, утримання, мінімізацію, передання ризику тощо.

Повністю підтримуємо думку І. Бланка, висловлену ним з приводу визначення складу методів нейтралізації фінансових ризиків підприємства. За поданою І. Бланком класифікацією такі методи можуть бути внутрішніми в складі уникнення, лімітування концентрації, хеджування, диверсифікації, трансферту, самострахування та інших методів, а також зовнішніми, що об'єднуються під страхуванням. Зокрема, внутрішні методи нейтралізації фінансових ризиків, як методи мінімізації їхніх негативних наслідків, визначаються і реалізуються в межах підприємства. В тому разі, коли недоцільно застосовувати внутрішні методи, підприємство вдається до зовнішніх методів, отримуючи при цьому страховий захист за фінансовими ризиками від страхових компаній [1, с. 267-292].

Отож, одним з методів нейтралізації фінансових ризиків підприємства є уникнення їх, що передбачає навмисне вирішення не піддаватися певному виду ризику. Тобто,

підприємство може вирішити не піддавати себе ризику, пов'язаному з деякою господарською операцією чи напрямком бізнесу, зважаючи на їхню підвищену ризикованість. Попри це, суб'єкт господарювання не завжди може уникнути ризику, оскільки на заміну одному виду зазвичай виникає інший різновид ризику.

Інший метод нейтралізації фінансових ризиків підприємства – лімітування їх концентрації, вважається найбільш поширеним у практиці ризик-менеджменту, тому що за його допомогою підприємство приймає ризики та не несе при цьому значні витрати. На думку вітчизняних учених, цей метод управління ризиками займає чільне місце в загальній їхній системі, а його застосування дає змогу зменшити фінансові ризики підприємства [2, с. 364].

У системі методів управління ризиками хеджування зводиться до використання одного інструмента для зниження ризику, пов'язаного з несприятливим впливом ринкових факторів на ціну іншого інструмента або грошові потоки, що ним генеруються. При застосуванні цього методу не ставиться мета повного уникнення ризику, а переслідується ціль трансформування ризику з неприйнятного обсягу до прийнятного [3, с. 549-550].

Серед вітчизняних учених висловлена думка, згідно з якою диверсифікація є одним з основних способів зниження ризику, що обґрунтовує її місце в загальній їхній системі. Суть диверсифікації зводиться до процесу розподілу вкладених коштів між різними об'єктами інвестування, які безпосередньо не пов'язані між собою, між неоднаковими видами діяльності тощо [4, с. 152-153]. Наведені приклади випливають з визначення диверсифікації як розподілу загального ризику суб'єкта господарювання шляхом розширення сукупності носіїв такого ризику.

Прикладом реалізації такого методу управління ризиками як їх трансферт є укладання будівельного контракту. Згідно з його умовами всі ризики, що пов'язані з будівництвом, бере на себе будівельна фірма. Зокрема, до ризиків, з якими зіштовхується згадана фірма та які збільшують вартість об'єкта, відносяться такі, як: збої в постачанні матеріалів, несприятливі погодні умови, розкрадання будівельних матеріалів тощо [5, с. 158-159]. В даному випадку будівельна фірма є тим партнером з фінансової операції, якому передаються конкретні ризики.

Як метод нейтралізації фінансових ризиків підприємства, самострахування передбачає створення спеціалізованих фондів фінансових ресурсів, прикладом яких можуть бути резервні фонди. Підприємство може створювати резервні фонди в грошовій формі, формуючи резерви під дебіторську заборгованість для попередження негативних наслідків у разі непогашення контрагентом своїх грошових зобов'язань. Резервні фонди матимуть матеріальну форму, коли підприємство буде формувати резервний залишок сировини на складі для забезпечення безперервності виробничого процесу [6, с. 73-76].

При реалізації методу страхування фінансових ризиків зі залученням страхової компанії відбувається передання всього фінансового ризику підприємства або його частини на її утримання за певну плату. В такому разі джерелом покриття збитків підприємства внаслідок настання ризикових подій будуть фінансові ресурси страхової компанії [7, с. 147]. Важливо знати, що метод страхування застосовують до найбільш складних і небезпечних за своїми наслідками фінансових ризиків підприємства.

Отже, як можна спостерігати, в теорії управління ризиками питання методів їх нейтралізації є розвиненим, про що свідчить кількість вироблених нею таких методів. Відтак, вітчизняна практика ризик-менеджменту має змогу використовувати систему численних різноманітних методів управління ризиками. Важливо, щоб практика ризик-менеджменту виконала свою місію – забезпечила обґрунтований вибір методів нейтралізації ризиків та ефективне їх використання.

Список літератури:

1. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2005. – 600 с.

2. Яришко О. Управління фінансовими ризиками на підприємствах / О. Яришко, Є. Ткаченко, М. Кукушкіна // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 9, ч. 3. – С. 361-365.

3. Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками: [навч. посіб.] / Р.В. Пікус. – К.: Знання, 2010. – 598 с.
4. Кочетков В.М. Сутність і особливості ризик-менеджменту на підприємстві / В.М. Кочетков, Н.А. Сирочук // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 10 (124). – С. 150-156.
5. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: [навч. посіб.] / Л.І. Донець. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
6. Бабак О. Фінансові ризики та основні методи їх нейтралізації / О. Бабак. – Вісник УАБС. – 2010. – № 6 (23). – С. 71-78.
7. Пузирьова П.В. Базові методи нейтралізації фінансових ризиків у підприємницькій діяльності / П.В. Пузирьова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5 (107). – С. 143-149.

Михайло ПОЛЯКОВ
Департамент фінансової політики

ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТОК СФЕРИ ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю забезпечення ретельного і системного аналізу стану та перспектив фінансування інвестицій у розвиток сфери зв'язку в Україні з метою виявлення головних тенденцій і факторів розвитку цієї складової загальнодержавної інфраструктури, а також з метою попередження небажаних процесів гальмування темпів її розвитку.

За результатами розглянутих теоретичних засад фінансування інвестицій у розвиток сфери зв'язку зазначене поняття визначено як процес формування (мобілізації), концентрації, розподілу та використання фінансових ресурсів з метою здійснення інвестицій. Процес фінансування інвестицій як рух фінансових ресурсів включає інвесторів, посередників і реципієнтів. Щодо самих інвестицій, то це вкладення грошових коштів, майна в об'єкти різних видів діяльності з метою отримання прибутку або з іншою метою.

Слід зазначити, що основне джерело інвестування – власні кошти операторів зв'язку найбільший вплив має обсяг доходів галузі, оскільки за їх рахунок формується прибуток операторів, що направляється на розвиток [1]. Зменшення обсягу у 2008 році інвестицій за рахунок власних коштів операторів зв'язку майже зупинило ріст доходів галузі у 2009 році. Значне зменшення обсягу інвестицій за рахунок власних джерел у 2010 році та незначне зростання протягом 2011-2013 років призвело до уповільнення зростання доходів сфери зв'язку в 2010-2013 роках.

За період з 2002 по 2008 роки обсяг доходів від реалізації послуг зв'язку щорічно в середньому зростали на 28,3 відсотка [2]. Проте у 2009 році доходи у порівнянні з попереднім роком зросли лише на 0,2 відсотка, що спричинено рецесійними процесами в національній економіці. У 2010-2012 роках відновилась тенденція щодо зростання обсягу доходів від реалізації послуг зв'язку щорічно в середньому на 2,4 – 6,1 відсотка. Водночас у 2013 році зростання обсягу доходів майже не спостерігалось та становило 0,4 відсотка, сукупно у 2013 році галузь зв'язку надала послуг всім категоріям споживачів на 52,3 млрд. гривень [3]. Постійно зростає обсяг споживання послуг зв'язку у розрахунку на одного мешканця України, зокрема, рівень проникнення мобільного зв'язку. Збільшуються обсяги надходжень податків, зборів, обов'язкових платежів до Державного бюджету України. Проте фінансування розвитку галузі забезпечується переважно за рахунок власних коштів операторів зв'язку, а відтак прямо залежить від її стану та загального стану економіки. Розвиток окремих операторів є відображенням регулюючого впливу зверху і узагальнюється у макроекономічних тенденціях і показниках.

Використання інвестиційного потенціалу під час реалізації інвестиційної політики органами державної влади формує інвестиційний клімат, який безпосередньо впливає на рівень інвестиційної привабливості окремих галузей економіки. Водночас рівень інвестиційної привабливості сфери зв'язку тісно взаємопов'язаний зі станом інвестиційного клімату в Україні, оскільки зміна одного з цих двох показників вплине на зміну іншого.